

Metodika pro 2. stupeň základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií k projektu Baba1932

Vzdělávací cíle:

- žák popíše prvky funkcionalistické architektury
- žák v praxi rozpoznává unikátní prvky funkcionalistické architektury
- žák popíše propojení lokality s významnými událostmi a osobnostmi české historie
- žák zhodnotí význam zachování lokality a její unikátnost

Mezipředmětové vztahy:

- dějepis
- výtvarná výchova
- český jazyk

Vazba lekce na RVP ZV (2023):

D-9-7-04

Žák na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv.

VV-5-1-04

Žák osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky.

VV-9-1-01

Žák vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé prvky a jejich vztahy pro získání osobitých výsledků.

Časová dotace:

45 minut a návštěva lokality Baba

Ve škole:

Téma experimentálních obytných funkcionalistických souborů a pražské vilové osady Baba si vyžádá 1 vyučovací hodinu.

S sebou: pracovní listy, fixy na tabuli, bílé papíry A4 (do dvojic či pro jednotlivce), role balicího papíru, nůžky, lepicí pásky, různobarevné fixy na papír

1. Úvodní brainstorming a myšlenková mapa (🕒 7 minut)

Po sdělení žákům, že se v této vyučovací hodině budou věnovat architektuře, je vhodné rozprout krátký brainstorming o tom, jakou roli hraje architektura v lidském životě a co může člověku přinést (pomoc ke kvalitnímu a zdravému životu).

Le Corbusier tvrdil, že dům je stroj na bydlení. Žáci v pracovním listu, který jim byl právě rozdán, tvoří myšlenkovou mapu a zapisují, jaké funkce by dům jako stroj na zdravé a moderní bydlení měl mít. Nápady společně sdílejí v učitelem moderované krátké diskusi.

Závěrem je možné žáky seznámit s cíli moderní (funkcionalistické) architektury jako byly moderní konstrukce, nové technologie, a právě důraz na funkčnost obydlí.

2. Video „BABA 1932 – funkcionalistická osada v Praze“ a prvky funkcionalismu (🕒 8 minut)

Nyní je čas seznámit se s pražskou funkcionalistickou osadou Baba pomocí videa studentů Západočeské univerzity v Plzni. Žáky je vhodné upozornit, že v žádném případě není nutné číst všechny texty a informace ve videu obsažené, ale vnímat spíše modely domů a záběry na ně, přičemž je vhodné žáky vyzvat, aby si všimli společných znaků, které jednotlivé domy mají. Video mohou vnímat též jako pozvánku na Babu, kam se společně vydají.

Po zhlédnutí videa žáci zapisují společné prvky jednotlivých domů, které by se daly shrnout následovně: rovné linie, plochá střecha, průběžná skleněná (pásová) okna, bílý nátěr, sluneční terasy, přísně geometrické tvary, obdélníkový tvar, piloty (sloupy).

TIP → Doporučujeme při společném vyhodnocování této otázky napsat prvky funkcionalismu na tabuli, s těmito prvky se bude dále pracovat a pro dosažení cílů metodiky jsou velmi významné.

Video doprovází zvuková kulisa, v případě technických problémů se zvukem lze video nouzově přehrát i bez ní.

3. Tvorba funkcionalistické osady „Dědek“ (🕒 30 minut)

Žákům je představen pozemek určený k výstavbě, který představuje pás papíru (popř. dva či více jeho pruhů nad sebou). Jejich úkolem je ve dvojici (popř. samostatně) na základě svých nabytých poznatků o prvcích funkcionalismu na samostatný bílý papír velikosti A4 načrtnout funkcionalistickou vilu z jižní strany. Jižní strana je vybrána z toho důvodu, že právě ta je charakteristická obytnými místnostmi s pásovými okny, slunečními terasami aj., severní byla naopak typická obslužnými místnostmi a chodbami s malými okny.

TIP → Doporučujeme např. ekologický balicí papír Šedák.

Žáci mají za úkol též své domy pojmenovat. Ve videu si mohli povšimnout, že domy na Babě jsou pojmenovávány podle investorů, ne podle projektujících architektů (pokud nejde o tutéž osobu). Pokud si všimli tohoto systému, měli by pojmenovat náčrt funkcionalistického domu po sobě samých. Cílem je uvědomit si systém pojmenovávání domů v osadě Baba, což jim pomůže v orientaci v samotné lokalitě i na webu. Název své stavby si žáci poznamenávají do pracovního listu, rovněž tak lze i vedle náčrtu.

Po vytvoření náčrtů je vhodné umístit je na pozemek určený k výstavbě, následně dotvoří mezi domy zahrady a komunikace, společně diskutují nad umístěním nutné občanské vybavenosti aj.

TIP → Nezapomeňte, že i umístění funkcionalistických staveb do krajiny má svá pravidla. Ne nadarmo se osadě Baba říká „pravoúhlý svět“ a její šachovnicové uspořádání vil reflektuje i logo projektu Baba 1932.

ZAJÍMAVOST → Zahrady funkcionalistických staveb mají za cíl změkčovat tvrdé funkcionalistické linie, a i proto jsou v nich třeba preferovány větší stromy.

V závěrečné fázi žáci pomocí hodnoticí tabulky hodnotí vzniklou funkcionalistickou osadu nazvanou symbolicky Dědek (jako kontrast názvu Baba, přičemž tento název lze uvést i do záhlaví plánu), učitel může namátkově vybrat žáky, aby ostatní seznámili se svými dílčími odpověďmi.

Na úplný závěr, pokud nenásleduje návštěva lokality Baba, je vhodné zařadit reflexi proběhlé hodiny např. pomocí otázky, co za nové informace a poznání si žáci z hodiny odnášejí.

Fáze	Popis	Učitel	Žák
Fáze 1. 7 minut	Úvodní brainstorming a myšlenková mapa	Řídí brainstorming na téma „role architektury v lidském životě“. Zadává práci na myšlenkové mapě „Dům je stroj na bydlení“ v pracovním listu a společně se žáky mapy vyhodnocuje.	Přemýšlí nad rolí architektury v lidském životě. Tvoří stručnou myšlenkovou mapu na téma „Dům je stroj na bydlení“.
Fáze 2. 8 minut	Promítání studentského filmu Baba 1932 Prvky funkcionalismu	Promítá studentský film. Zadává práci v pracovním listě shrnout společné prvky zhlédnutých domů. Píše prvky funkcionalistických vil na tabuli.	Sleduje video a vnímá jeho obrazovou část, nikoli text. Přemýšlí nad společnými prvky domů v osadě Baba, které ve videu viděl.
Fáze 3. 30 minut	Tvorba funkcionalistické osady „Dědek“	Zadává práci na tvorbě náčrtů a plánu vlastní osady. Povzbuzuje žáky v jejich kreativní práci. Kontroluje průběžně čas. Reflektuje proběhlou vyučovací hodinu.	Tvoří, baví se a vžívá se do role modernistického architekta. Reflektuje proběhlou vyučovací hodinu.

V lokalitě Baba:

Třída pracuje celkem s 9 různými pracovními listy. K dispozici jsou dvě sady, které se odlišují v úrovni otázek ve druhé části. Snazší verzi doporučujeme pro žáky od 6. do 8. třídy, obtížnější pak pro starší – vždy ale záleží na předchozích znalostech a zájmu žáků o toto téma.

Listy jsou tematicky rozdělené do tří trojic podle toho, zda se věnují osobnostem, příběhům domů či architektům. Toto rozdělení lze snadno poznat podle symbolu v horním rohu.

První část je pro všechny pracovní listy stejná a věnuje se architektuře. Žáci a žákyně v této části propojují svoje poznatky z teoretické hodiny s tím, co vidí na místě, a doplňují do Vennova diagramu charakteristické prvky domu, kterému se věnuje jejich pracovní list, a zbylých domů v lokalitě.

Druhá část se věnuje třem vybraným osobnostem (původním investorům), třem domům se silným příběhem a třem architektům projektujícím domy na Babě.

Cílem třetí části je sdílení získaných poznatků ve skupině (při sdílení spolupracují žáci, kteří se věnovali stejné oblasti – osobnostem, domům či architektům).

Poznámky k výjezdu do lokality:

- je dobré mít s sebou desky (něco, na čem se dá psát)
- pro práci je potřeba, aby žáci měli nabité telefony s přístupem na internet (pokud to není možné, lze informace k části 2 získat předem ve škole)
- po příjezdu autobusem do lokality si na zastávce MHD „U Matěje“ můžete prohlédnout dotykový infopanel Baba1932
- pro začátek a jako místo srazů je vhodné místo u lavičky na rohu ulic Průhledová a Na Ostrohu
- každý pracovní list je provázán s jedním či více konkrétními domy – v nadpisu je jeho číslo (podle webu baba1932.com) a adresa

Ve třídě:

- rozdat do dvojic/trojic pracovní listy
 - skupiny lze nechat v režii žáků či nalosovat jakýmkoli jiným způsobem
 - nevádí, pokud počty nevycházejí (někteří mohou být ve dvojicích, jiní ve trojicích)
- požádat žáky, aby se po cestě do lokality seznámili s webovou stránkou (skrz QR kód v horním rohu pracovního listu)

Pokyny pro části 1 a 2:

- žáci si samostatně projdou všechny tři ulice (Na Ostrohu, Na Babě, Nad Paňankou; do ulice Nad Paňankou vedou na obou koncích úzké schody)
- během chození se žáci soustředí na to, jak jednotlivé domy vypadají
- poté dojdou k domu, který náleží k jejich pracovnímu listu, a vyplní část 1 a 2 (první strana pracovního listu)
- po 25 minutách sraz opět na stejném místě (čas lze přidat i ubrat podle potřeby)

Pokyny pro část 3 (sdílení):

- studenti si najdou další dvě skupiny, jejichž pracovní list má stejný symbol (člověk, dům, architektonické náčiní)
- mohou se mírně vzdálit (další blízké lavičky) a společně vyplní třetí část pracovního listu
- práce na třetí části zabere zhruba 10 minut

Pokyny pro část 4 (společná reflexe):

- hlavním cílem společné reflexe je odpovědět na otázku, která je v závěru pracovního listu:
„Je funkcionalistická osada Baba něčím výjimečná?“
- k odpovědi na tuto otázku by žáci měli využít své poznatky z teoretické části ve škole i návštěvy lokality, svůj názor by však vždy měli odůvodnit
 - velmi zajímavá může být diskuze těch žáků, kteří spolu v odpovědi na otázku co do výjimečnosti funkcionalistické osady Baba nesouhlasí, o to důležitější jsou argumenty, o které svou odpověď opírají
- v rámci reflexe se lze také věnovat funkcionalistickým prvkům (shrnout ty zásadní) či sdílet příběhy jednotlivých osobností/domů

Zpětná vazba:

- Budeme rádi, když nám pošlete zpětnou vazbu na tento zážitkový program o/ve funkcionalistické osadě Baba, a to e-mailem na barbora.drevikovska@praha.eu. Vaše žáky rádi odměníme reklamními předměty projektu Baba1932.

Metodiky a související pracovní listy s materiály pro druhý stupeň základních škol a střední školy vznikly ve spolupráci Odboru památkové péče MHMP a Pražského humanitního gymnázia. Šíření obsahu povoleno.

